

מטעמי תורת זילים

פרשת ראה – מעלת נתינת צדקה לעניים

התורה מצוה לתת צדקה לעניים שנאמר "כי יהיה בך אביון מאחד אחד בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון: כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו" (דברים טו, ז-ח), וכן מוסיפה לצוות "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוה לאמר פתח תפתח את ידך לאחיד לעניך ולאבליך בארץ" (דברים טו, יא).

יש להתבונן, מהי המעלה הגדולה שזוכה לה כל אדם מישראל אשר מקיים את ציווי התורה ונותן מכספו צדקה לעניים ולאביונים?

על ידי נתינת הצדקה אדם משלים ומייחד את שם יהוה

בעת הגלות נפרדו אותיות י"ה מאותיות ו"ה אשר בשם יהוה ברוך הוא, והעושה מצות צדקה מקשר אותם. כי הפרוטה שנותן לצדקה היא כנגד אות י' (ילקוטי תורה להארי"י ז"ל ישעיה סימן לב על הפסוק ויהי מעשה הצדקה) שהיא עגולה כדמותה (יקרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק ג סימן ב ד"ה עוד באתי), וחמש אצבעות הנותן הם כנגד אות ה' ראשונה, וזרוע האדם הנותן היא כנגד אות ו', וחמש אצבעות המקבל הם כנגד אות ה' אחרונה בשם הוי"ה (ילקוטי תורה להארי"י ז"ל ישעיה סימן לב על הפסוק ויהי מעשה הצדקה, יספר הליקוטים להארי"י ז"ל פרשת ראה סימן טו ד"ה ענין הצדקה והתפילה, וזרע שמשון' פרשת בראשית דף ה ע"ב ד"ה יתענית' בשם המקובלים, יבן איש חי' שנה א פרשת ויגש אות יג). ונכון שהאדם יכוון את יחוד אותיות שם יהוה בעת נתינת הצדקה (ינגיד ומצוה' דף נד ד"ה והיה מעשה הצדקה שלום, יבן איש חי' שנה א פרשת ויגש אות יג), וטוב שגם יאמר בפיו קודם עשיית המצוה שהוא מחבר אותיות י"ה עם ו"ה (ינגיד ומצוה' דף נד ד"ה והיה מעשה הצדקה שלום, יבן איש חי' שנה א פרשת ויגש אות יג). ולכונן את שם יהוה בנתינת הצדקה, כלומר גדול מה שגורם העני, שהוא 'המעשה', לנותן הצדקה הוא 'העושה' – כי מזכה אותו להשלים שלוש אותיות יהוה שבשם יהוה, וזה יותר ממה שנותן הצדקה גורם לעני שרק משלים את האות ה' האחרונה שבשם יהוה (גבול בנימין' לר' בנימין הכהן חלק א דרוש נג דף קב ע"ב ד"ה עוד בביא פי"א).

נותן הצדקה צריך להקדים ולהושיט את ידו לעני לפני שהעני יפשוט את ידו על מנת שיהיה שם יהוה כסדר. שבתחילה נפשטת היד והזרוע של הנותן עם הפרוטה שהם כנגד אותיות יהוה הראשונות שבשם יהוה ואחר כך פושט העני את ידו שהיא כנגד האות ה' האחרונה בשם יהוה (ימלט נפשו' לר' אברהם חמוי סימן ג אות ב). ולזה רמז הכתוב "והיה מעשה הצדקה שלום" (ישעיה לב, ז) כלומר שיתן האדם "צדקה" כסדר "והיה" – קודם אותיות ו"ה של הנותן ואחר כך אות ה' של המקבל (יזכר דוד' מאמר שלישי על פורים דף שדמ ע"א ד"ה ולכאורה יש לדקדק), ונכון לכוון בפסוק זה בעת נתינת הצדקה (זרע שמשון' לר' שמשון נחמני פרשת ויקהל דף צא ע"ב ד"ה פסוק והנשאים). וזה גם מה שנאמר "אני בצדק אֶחְזֶה פְּנִיךָ אֲשַׁעֶה בְּהִקִּיץ תִּמְוֹנֶתְךָ" (תהלים יז, טו), "אני בצדק" – כלומר אם האדם מושיט את הצדקה בידו טרם יפשוט העני את ידו אזי "אֶחְזֶה פְּנִיךָ" – שִׁירָאָה שם ה' כתיקונו וכסדרו. אך אם לא יעשה כסדר הזה, אזי יש רק "בְּהִקִּיץ" את "תִּמְוֹנֶתְךָ" שהוא תמונת שם ה' (ימלט נפשו' לר' אברהם חמוי סימן ג אות ב). וטוב לומר את הפסוק "אני בצדק אֶחְזֶה פְּנִיךָ אֲשַׁעֶה בְּהִקִּיץ תִּמְוֹנֶתְךָ" (תהלים יז, טו) בשעת נתינת הצדקה (יארז צדיקים' למהר"ם מפאריש תיקון התפילה אות א ע"ש).

צירוף שם ה' נרמז גם בפסוקים "ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון: כי פתח תפתח את ידך לו" (דברים טו, ז-ח), "לא תקפץ את ידך" אלא "פתח תפתח", כלומר תפתח את כף ידך שיהיה כנגד האות ה' וגם תפשוט את זרועך שיהיה כמו האות ו' ואחר כך העני יפשוט את ידו (פירוש יואל משה' על 'מאמר חקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ג פרק כ ד"ה זרוע הנותן). אך אם לא תעשה כך אלא העני קודם יקיים "קָרָא עֲלֶיךָ אֵל ה'" (דברים טו, ט) אזי יש בזה חסרון לנותן (פירוש יואל משה' על 'מאמר חקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ג פרק כ ד"ה זרוע הנותן). לכן יזדרז האדם לתת צדקה וגם ייתן אותה ביד ימין ויפשוט את זרועו בעת הנתינה (יארז צדיקים' תיקון התפילה אות א). ואם הוא נותן מטבע לעני דרך גבאי הצדקה אז הוא גורם יחוד שם ה' פעמיים, פעם אחת על ידי ידו עם יד הגבאי צדקה, ופעם שניה על ידי ידו של גבאי הצדקה עם יד העני. מטעם זה אדם הנותן צדקה בסתר כך שהוא לא יודע מי קיבל והמקבל לא יודע מי נתן, מעלתו גדולה ושכרו כפול, כי גורם פעמיים יחוד בשם הוי"ה (זרע שמשון' על מגילת רות ד"ה ויאמר לקוצרים ה' עמכם). ואם בשעה שרוצה לתת צדקה אין שם עני או גבאי צדקה, אזי יכוון שידו השמאלית תהיה במקום יד הגבאי ויתן את המטבע מידו הימנית לידו השמאלית בסוד יחוד שם הוי"ה. וכך היו עושים אנשי מעשה (יכפ החיים' לר' יעקב חיים סופר או"ח סימן נא אות מ). וראה יבן איש חי' שנה א' פרשת ויגש אות יג).

כאשר יוסף היה שליט במצרים הוא נהג עם העם המצרי בקמצנות, ולקח מהם את כל כספם ומקניהם ואדמתם תמורת אוכל, ולא נתן להם אפילו מעט מזונות ופרנסה לחיותם בתורת צדקה וחסד, אף שהיה נראה ככפיות טובה מצדו שהרי כל מה שהוא התגדל להיות מלך במצרים ובעושר רב, היה מהארץ הזו. והטעם שיוסף עשה כך, לפי שאסור ליהודי לתת צדקה לגוי (ראה שו"ע יו"ד סימן קנא, יב רמ"א על שו"ע יו"ד סימן רטא סעיף א שהתירו רק משום דרכי שלום), כי על ידי כן נחסר מייחוד שם ה' שהרי חסרה האות ה' האחרונה בכוננת קבלת הצדקה מצד חסרון הגוי, ואדברא נעשה בזה פירוד באותיות יהוה. לכן יוסף הצדיק שהיה שליט במצרים לא עשה נדיבות לתת למצריים מידו לידם משום שלא רצה להפריד יחוד ה' על ידו. ומשום כך אפילו את הקסם של הכהנים במצרים יוסף לא רצה לתת מידו לידם ורק מסר להם אותו על ידי פרעה שנאמר "רק אֶדְמַת הַכְּהֵנִים לא קנה פי חק לַכְּהֵנִים מֵאֵת פְּרֹעָה וְאָכְלוּ אֶת חֶסֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פְּרֹעָה על כן לא מָכְרוּ אֶת אֶדְמַתָּם" (בראשית מז, כב) (ויוסף אברהם' לר' אברהם פלאגי אות צ סעיף יג דף עה ע"א ד"ה 'ויקריל נר"י באופן אחר' וראה שם א"ל היה אז בעיה של דרכי שלום ואכמ"ל).

עשיית מצות הצדקה בכונה שלימה היא כאשר יכוון הנותן והמקבל להשלים את שם יהוה. ולזה כיוונו רבותינו במתק לשונם כשאמרו "מי מעמיד העליונים והתחתונים – הצדקה שעושים ביד" (ראה 'ויקרא רבה' כו, ח), כי תכלית הצדקה לעשותה הוא ביד דווקא, כדי להשלים שם יהוה ברוך הוא (דברי שלמה' לר' שלמה שלם פרשת שמות דף מד ע"ב ד"ה והנה לפי פשוטן). והוא מה שאמרו רבותינו "אם אדם זוכה לעשות צדקה תקב"ה כותבה כנגדו" (ראה 'ילקוט שמעוני' תהלים ח, ח רמז תשס) וכוונתם כי על ידי מעשה הצדקה שם הוי"ה ברוך הוא נכתב, ומתייחדים ארבע אותיותיו (דברי שלמה' לר' שלמה שלם פרשת שמות דף מד ע"ב ד"ה גם בזה יתיישב). וכן מטעם זה אמרו רבותינו "אם בקִשְׁתָּ לעשות צדקה עשה אותה עם עמלי תורה" (ראה 'יקהלת רבה' יא, א), כלומר אף שבוודאי צריך לתת צדקה גם לעניים ואביונים שאינם עמלי תורה, אך אם רוצה האדם לעשות צדקה כתיקנה לייחד אותיות הוי"ה ברוך הוא אזי ישעשה אותה עם עמלי תורה כי הם יודעים לכוון יחוד שם יהוה בנתינת הצדקה, וכך על ידי הנותן והמקבל מתייחד שם שמים (דברי שלמה' לר' שלמה שלם פרשת שמות דף מד ע"ב ד"ה ואל זה סובב).

והנה על ידי מעשה הצדקה מתרבה השלום שנאמר "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה שְׁלוֹם" (ישעיה לב, ז) **לפי ש"מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה" גורם חיבור אותיות "וְהָיָה", ואז נהיה "שְׁלוֹם"** (וליקוטי תורה להארי"י ז"ל ישעיה סימן לב על הפסוק ויהיה מעשה הצדקה) **בין למעלה ובין למטה** (נאלה המצוות על טעמי המצוות לרי משה חאגיז סימן תעט, זכר דודי מאמר שלישי על פורים דף שדמ ע"א ד"ה ולכאורה יש לדקדק), **וגם שמו של ה' יתברך שרמוזו בתיבה "וְהָיָה" נהיה שלם** (יקרבן שבת, פרק ג סימן ב ד"ה ובוה תבין) בביאור דברי הזוהר פרשת בחוקותי דף קיג ע"ב, הקדמת ספר ווי העמודים לבן השלי"ה כג ע"א טור א בשם עשרה מאמרות). **וזהו מה שנאמר על ידי שלמה המלך "עֲשֵׂי רָשׁ וְרַשׁ נִפְגְּשׁוּ עֵשֶׂה כָּלֶם יְהו"ה"** (משלי כב, ב) **כלומר שבכוח עשיית מצות הצדקה של העשיר והעני יחד נעשה שמו של ה' שלם** (נדברים אחדים להחיד"א דרוש ד' דף יז ע"א טור ב ד"ה ואל קוטב זה). ועל זה ביקש דוד המלך "נִפְגְּשִׁי יְשׁוּבָב נִחְנִי בְּמַעֲגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ" (תהלים כג, ג). "נִחְנִי בְּמַעֲגְלֵי צֶדֶק" – ינחה אותי ה' במעגל הצדקה, "לְמַעַן שְׁמוֹ" – כדי שעל ידי נתינת הצדקה אזכה שיתייחד שם יהו"ה (יקרבן שבת לרי בצלאל הדרשן פרק ג סימן ב ד"ה ובוה תבין). וראה ב"אור צדיקים" למהר"מ פאפירש חלק תיקון התפלה אות כ"ג רמז נפלא שהביא בוה בתוך המשנה הראשונה במסכת שבת).

צ'לם אלקים' לא מסתלק מאדם שנתן צדקה וחיות השדה פוחדות ממנו

לכל אדם יש צ'לם אלקים' שנאמר "וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א, כז). **צ'לם זה הוא לבוש לנשמה** (יראשית חכמה' שער האהבה פרק ה ד"ה עוד אפשר לפרש) **שבו האדם הולך בעולם הזה שנאמר "אֵךְ בְּצַלְם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ"** (תהלים לט, ז) (וזהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה כדון רוחא נחת). **והוא גורם לחיות ולבהמות מורא ופחד** (ארץ החיים) על התהלים מזמור מא, ב), שנאמר "וּמוֹרְאָכֶם וְחִתָּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חֵית הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם כָּלֶם אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל דְּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנָו" (בראשית ט, ב) (עפ"י ארץ החיים) על התהלים מזמור מא, ב), "באר מים חיים" פרשת נח ד"ה או יאמר כי צ'לם אלקים). **כי הטביע ה' בלב הנבראים מורא מפני צ'לם אלקים'** (באר מים חיים) פרשת נח ד"ה או יאמר כי צ'לם אלקים) **שעל פניו של האדם** (יהאלשיך הקדוש בראשית ט, א ד"ה אמנם לזה נשית לב). **וזה הטעם שאמרו רבותינו כי לא צריך לשמור את התינוק החי מפני העכברים** (ראה גמי' שבת דף קנא ע"ב בשם ר' שמעון בן אלעזר) (יערות דבש' לרי יהונתן אייבשיץ חלק א דרוש טז ד"ה אבל הטעם לאיסור). **אמנם אם מסתלק מהאיש דמות אדם של צ'לם אלקים' – אזי חיות השדה והבהמות יכולות לשלוט בו** (עפ"י יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה").

מצות הצדקה מועילה מאוד להביא על האיש את ידמות האדם של צ'לם האלקים' יותר מכל שאר המצוות (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) מתוך ספר יחכמה רבתי של שלמה המלך). **לכן אם נגזר על האדם שיאבד את צ'לם אלקים' שעליו אך הוא נותן צדקה** (ארץ החיים) על התהלים מזמור מא, ב) **ברצון הלב – אין דמותו משתנה מדמותו של אדם** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) מתוך ספר יחכמה רבתי של שלמה המלך) **וצ'לם אלקים' לא מסתלק ממנו** (ארץ החיים) על התהלים מזמור מא, ב), **ועל ידי צ'לם זה הוא שולט על נפשם** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נג ע"ב מספר ימעיל צדקה' אות כ) **של בעלי החיים בעולם, והם זעים ויראים ממנו** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) מתוך ספר יחכמה רבתי של שלמה המלך), **ואין הוא צריך להתיירא מהם** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נג ע"ב מספר ימעיל צדקה' אות כ). **ודומה לזה הוא ב'כסא הכבוד', לפי שפני השור פני האריה ופני הנשר שסביב הכסא, פונים אל מראה ידמות אדם' שעל גבי הכסא שבו נאמר "וְעַל דְמוֹת הַכְּסֵא דְמוֹת כְּמִרְאֵה אֲדָם עָלְיוּ מְלַמְעָה" (יחזקאל א, כו), והם חולקים לו כבוד. כך גם מי שמרחם על העני על ידי כן יש לו צ'לם אדם' והוא שולט על כל הבריות (כתם פז' לרי שמעון לכביא על הקדמת הזוהר דף יג ע"ב ד"ה וביאר הנמשך מן הכתוב עפ"י ספרו של שלמה המלך).**

כאשר ישראל היו עדיין בארץ מצרים, אחד המכות שהביא ה' יתברך על העם המצרי היה 'מכת ערוב' שבה באה תערובת של חיות טרף על ארץ מצרים. אז גם ישראל היו ראוים ללקות במכה זו והחיות היו צריכות לשלוט בהם, היות שהם היו צרי עין ולא נתנו צדקה ועל ידי כך צ'לם דמות' תבניתם סר מהם. אך למעשה העם המצרי בא במקומם והם אלו שסבלו את מכת הערוב, משום שמהם למדו ישראל להיות צרי עין שנאמר "וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם" (תהלים קו, לה) (שמחת הרגל' להחיד"א דף יב ע"ב ד"ה ובאופן אחר נראה ל). **וכאשר נבוכדנצר הרשע** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) חלם חלום שהיה סתום, אז דניאל פתר לו את חלומו ואמר שהוא עתיד ללגלות ממלכותו ויהיה שבע שנים בין חיות השדה. **מיד אחרי כך דניאל נתן למלך עצה איך לכפר על חטאיו ולבטל את הגזירה שנגזרה על נפשו – על ידי שִׁחְתָּה את העניים בצדקה שנאמר "וַיִּחַסְדֵּךְ בְּצֶדֶק פְּרָק" (דניאל ד, כד) (ראה דניאל פרק ד' טו- כד) (מדרש תנחומא' פרשת משפטים אות ד, רש"י דניאל ד, כד), כי יש בכוח הצדקה לכפר לאומות העולם בעולם הזה (הקדמת ספר ווי העמודים לבן השלי"ה עמוד גמילות חסד פרק חמשה עשר דף כב ע"א טור ב ד"ה תניא אמר להם).**

מטרתו של דניאל היתה להחיות את לב העניים הרעבים והמרודים בישראל (מדרש תנחומא' פרשת משפטים אות ד, רש"י דניאל ד, כד) שבאו ערומים לבלבל ולא היה בידיהם פרוטה (זכר דודי' מאמר א פרק צד דף רסב ד"ה ותועלת הצדק). **ונבוכדנצר אכן שמע לעצתו של דניאל והחיה את היהודים העניים במשך שנים עשר חודש, ובה דחה מעליו את הגזר דין במשך שנה שלימה** (דניאל ד, כו) (מדרש תנחומא' פרשת משפטים אות ד). **כי כל עוד שהוא היה חונן דלים לא חל עליו פתרון החלום** (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) **ולא השתנו פניו משאר בני האדם** (ארץ החיים) תהלים מא, ב). אך כאשר הוא קפץ את ידו מהצדקה והפסיק את תמיכתו בעניי ישראל, מיד השתנתה דמותו והוטלה אימות הבריות עליו (יתורת נתן וליקוטים ממהר"י עיני צדקה דף נא ע"א ד"ה יהואיל דבאה) וכלתה אליו הרעה, והוא גורש מבין בני האדם. **וכך במשך שבע שנים היה נבוכדנצר אוכל עשב כשוריים וגדל בין חיות השדה, עד אשר גדלו ציפורניו וציפורניו החיות ושערו הפך להיות כנוצות הנשרים** (עפ"י ספר דניאל פרק ד, ט).

מצות הצדקה מאירה במצחו של האדם ומצילה אותו ממוות

על ידי מתן צדקה בא הכסף תחת נפש האדם הנותן וזה מוציאו ממיטה לחיים שנאמר "לא יועיל הון יום עֲבָרָה וַיִּצְדַק תִּצְלַח מִמֶּנֶת" (משלי יא, ד) (ספר הליקוטים להארי"י ז"ל משלי סימן יא), **כאשר הצדקה מצילה את האדם ממוות בין אם נתן את הצדקה לשמה ובין אם לא**. לכן נכתבה התיבה "צֶדֶקָה" עם האות ו' שנאמר "וַיִּצְדַק תִּצְלַח מִמֶּנֶת" (משלי יא, ד) וכאילו נכתב פעמיים "צֶדֶקָה וַיִּצְדַקָה" כנגד שני סוגי הצדקה, כי כל אות ו' בתחילת תיבה מולדת כיוצא בה (וחמת אנו' להחידא משלי פרק יא ד"ה יצדק תציל ממוות). **וכן פעמיים כתוב "מִמֶּנֶת" בפסוק "וַיִּצְדַק תִּצְלַח מִמֶּנֶת" (משלי יא, ד), פעם אחת בתיבה עצמה "וַיִּצְדַק תִּצְלַח מִמֶּנֶת" – כדי ללמד שהצדקה מצילה את האדם ממוות ממש, ופעם שניה בראשי תיבות "וַיִּצְדַק תִּצְלַח מִמֶּנֶת" – ללמד שמצילה אותו גם מעוני לפי שהעני חשוב כמת. נמצא שעל ידי שהאדם מחיה את העני בכספו, הוא זוכה להינצל ממוות וגם מעוני השקול כמו מוות (ספר הליקוטים להארי"י ז"ל משלי סימן יא). **ונכון שיתן האדם את הצדקה מדעתו ורצונו בלב שלם, ואז יש בה גם סגולה להצילו ממיטה משונה** (זיעת חכמה' למהר"ל פרוחיבציר שער העבודה דף נב ע"ב טור א מהחסד לאברהם).**

והנה גם אם ייתן איש את כל הון ביתו וממונו אינו יכול להציל את עצמו מיום המיתה ולהוסיף רגע אחד על ימיו. ואם כן היה יכול, אז היה מבזבז את כל ממונו על מנת להציל את נפשו. אך לא כך במצות הצדקה (מזמור לאספי' לרי ששון בן מרדכי שינדוך בסוף מוסר לצדקה ד"ה ועוד מרויח ימים) **שסגולתה**

להציל את בעליה ממוות (כתם פז) על זוהר פרשת מקץ דף קצט ע"א ד"ה צדקה (מש), **כי אם אדם החיה עני על ידי ממונו** (זוהר פרשת קדושים בסוף דף פד ע"ב ד"ה 'מהכא אוליפנא' רע"א מהימנא) **אז מדה כנגד מדה** (יתורת נתן וליקוטים ממחרתיו עניני צדקה דף נא ע"ב ד"ה גדול מעשה הצדקה) **הקב"ה מוסיף לו חיים כשם שהוא הוסיף חיים לעני** (זוהר פרשת קדושים בסוף דף פד ע"ב ד"ה 'מהכא אוליפנא' רע"א מהימנא) **והשיב אליו את נפשו** (יתורת נתן וליקוטים ממחרתיו עניני צדקה דף נא ע"ב ד"ה גדול מעשה הצדקה), **וזה אפילו אם כבר הגיע העת של נותן הצדקה להסתלק לעולמו** (זוהר פרשת קדושים בסוף דף פד ע"ב ד"ה 'מהכא אוליפנא' רע"א מהימנא). **ולא עוד אלא גם אם התארכו ימיו של אדם בזכות מצות הצדקה והוא הגיע לגיל ששים, הקב"ה יוסיף וייתן לו גם להגיע לגיל שיבה שהוא גיל שבעים כדי שיהיה ניכר שזכות המצוה הצילה אותו ממוות** (זרע שמשון פרשת חיי שרה דף כו תחילת ע"א ד"ה י"ל).

ולפעמים נגזר דין קשה על האדם (זוהר פרשת בהר דף קיא ע"א ד"ה אמר רבי חייא) **או על העולם** (זוהר פרשת וירא דף קד ע"א ד"ה רבי אלעזר אמר) **ובשביל להסיר מהאדם את הדין, מְזַמֵּן לו הקב"ה עני אחד** (זוהר פרשת בהר דף קיא ע"א ד"ה אמר רבי חייא) **שהוא בחינת "דורון" ממנו יתברך** (זוהר פרשת וירא דף קד ע"א ד"ה רבי אלעזר אמר) **על מנת שכשיבוא לפניו הוא ייתן לו צדקה ומאכל ומיד יסור הדין מהאדם** (זוהר פרשת בהר דף קיא ע"א ד"ה אמר רבי חייא והלאה) **ומלאך המשחית יסתלק מלפניו** (זוהר פרשת וירא דף קד ע"א ד"ה רבי אלעזר אמר). **לכן מי שהולך בדרך ובהתחלת הליכתו פגע בו עני בדרכו, אל ישיב את העני ריקם, כי על הרוב ה' יתברך מזמין אליו עני כדי שיזכה בו בנתינת הצדקה וזה יציל אותו בלכתו בדרך.** והרבה כאלה מצינו שאירע לקדמונים זיכרונם לברכה, והוא ככל גדול תמיד אף לאדם היושב בביתו (ייסוד יוסף פרק סב ד"ה ויזהר מאוד ההולך לדרך).

בכל מצוה שאדם עושה יש אות אחת מכ"ב אותיות התורה הקדושה אשר היא כנגד אותה המצוה, והיא מאירה במצוה במשך כל היום (ישער רוח הקודש) **להארי"י ז"ל דרוש א' ד"ה גם א"ל כי כל, יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ק"ב).** **ואם עשה עוד מצוה שנרמזת באותה האות, אזי הארת המצוה הראשונה נבלעת בפניו והארת המצוה השניה בולטת ומתנוצצת** (נגיד ומצוה' בהקדמה ד"ה אמר מורי זלתי"ה, ישער רוח הקודש' דרוש א' ד"ה גם א"ל כי כל, יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ק"ב). **אך אם אדם עשה מצוה צדקה אזי האות שלה ממשיכה להאיר במצוה במשך כל אותו השבוע** (ישער רוח הקודש' דרוש א' ד"ה גם א"ל כי כל, יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ק"ב) **ולא נבלעת כשאר האותיות** (נגיד ומצוה' בהקדמה ד"ה אמר מורי זלתי"ה, ישער רוח הקודש' דרוש א' ד"ה גם א"ל כי כל, יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ק"ב). **לר' יצחק מנעשכ"ו תחילת פרשת במדבר ד"ה ולא יבואו לראות).** **ורמזו לכך שנאמר "הוד וְהָדָר פִּעְלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֲמַדַּת לְעַד"** (תהלים ק"א, ישער רוח הקודש' דרוש א' ד"ה גם א"ל כי כל, יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ק"ב). **לכן היה מנהג שאם נעשה לאדם נס הוא מיד נותן צדקה לעניים, כי המקטרג מוצא מקום להתגולל עליו לרעה היות שניכר לו מזכויותיו בעבור הנס שנעשה. אך על ידי הצדקה שהוא נותן מתנוצץ במצוה אור, וכשהמזיקים רואים את האור הם תיכף בורחים ממנו** (זכר דוד' מאמר שלישי ד רפב ע"א ד"ה ויש מפזר נוסף).

ויש רמז על כך שהאות של מצות הצדקה מאירה במצוה האדם ועומדת במקומה ולא זזה משם, **שם יחליפו את אותיות 'צדקה' לפי כללי א"ת ב"ש ייצא האותיות 'הקדצ' שהם שוב פעם אותיות 'צדקה' למפרע – להראות שמצוה זו לא זזה ממקומה** (עפ"י יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל תהלים ס"ט) **ק"ב, עפ"י נגיד ומצוה' דג ד"ה אמר מורי' בשם הארי"י ז"ל).** **והאות הזאת שמאירה את פניו של האדם גורמת שכל העוונות שהיו רשומים עד כה על מצוה נמחקים, ורמזו לכך בפסוק "וְחִטָּאֵךְ בְּצִדְקָה פָּרַק"** (דניאל ד, כד) (ארץ החיים' לר' חיים הכהן על התהלים מזמור לד, ו). **ולכן נכון להרבות מאוד בצדקה ביום 'הושענא רבא' שהוא היום בו יוצאים שלוחי הדינים הרוחניים למעלה, כשנמסרו בידיהם הפתקים לקיום הגזירות על האדם, כי כשהצדקה מאירה במצוה של האדם יש בה כוח לבטל את הגזירה של השלוחים שנאמר "וְצִדְקָה תְּצִיל מַמּוֹת"** (משלי יא, ד) (בית שמחה' לר' אברהם חמוי דיני הושענא רבא סימן ב אות יב). **שכך הוא כוח מצות הצדקה לסלק מהאדם את 'המזיקים' ולהביא לו את השלום שנאמר "מִתֵּן בְּסֶטֶר יִכְפֶּה אֶף"** (משלי כא, יד) (זרע שמשון פרשת בלק דף קכג ע"א טור ב).

מצות הצדקה מגנה ושומרת על נשמת האדם בחייו ואחרי מותו

כל איש שאוהב ומרבה לתת צדקה, אפילו אם הוא חי בחוץ לארץ אינו רואה 'חיבוט הקבר' במוותו (יספר חסידים' סימן לב), **כי מידת הדין מתהפכת לו למידת הרחמים על ידי הצדקה שעשה** (פירוש החיד"א' על ספר חסידים סימן לב). **והנה יש תמותות כמותות של מלאכי חבלה ואף וחימה ומשחית אשר כל האויר מלא מהם מן הרקיע עד לארץ, ובהכרח צריכה הנשמה של הנפטר לעבור בין כל אותן חיילות וכוחות הטומאה אשר פוגעים בה ומעכבים עליה את הדרך ומצערים אותה בכל מיני צער ועינוי רחמנא ליצלן. אך האם האדם פיזר ממונו לצדקה בטרם מותו, צדקתו הולכת לפניו לשומרו בדרך שנאמר "צִדְקָה לְפָנָיו יִחְלָד"** (תהלים פ"ה, ז). **לכן אדם יכול לקנות עולמו בשעה אחת, אם כמו שהוא דואג להשאיר ממונו לנפשות בני משפחתו אחרי מותו כך הוא גם דואג לנפשו ומרבה בצדקה לפני מותו. שהרי אין לו לדחות את הנפש שלו מפני נפשם של בני ביתו ויחייו קודמים לחייהם. וכך יבחר האדם חלק יפה לנשמתו בראש ממונו והשאר יניח לבניו** (דעת חכמה' למחרי"ל פרוחוביצ' בחלק שער העבודה דף נב ע"ב טור א מחדסד לאברהם' לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א).

המלאך הנברא מן הצדקות שהיה האדם עושה בחייו, נמצא עמו בקבר ואינו מניח לשום מלאך ממלאכי החבלה לגעת בו ולהזיקו, וחופה עליו (פדה את אברהם' לר' אברהם פאלגי בנו של ר' חיים פאלגי מערכת צדי דף צו ע"ב ד"ה ויהנה המלאך). **ואם האדם נתן בחייו צדקה לעניי ארץ ישראל, אז כאשר הוא מת בא המלאך שנוצר ממצות הצדקה שלו ומוליך את נשמתו לתוך ארץ ישראל ששם הוא 'שער השמים' על מנת שיוכל לעלות למעלה. ואף אם יש נשמות אחרות שנדחות ולא נכנסות לתוך גבולות הארץ – הרי שנשמתו תיכנס פנימה (יאר צדיקים' למחרי"מ פאפירש חלק 'ליקוטים' ד"ה יהנה נודע שכל הנשמות' בשם ר' נתן שפירא). ואחר כך המלאך הזה של הצדקה גם נהיה מליץ יושר על נשמת האדם להציל אותו מהמקטרג בשעה ששופטים אותו למעלה. ועליו נאמר "אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְאָךְ מִלֵּצָא אֶחָד מִנֵּי אֶלְף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרָאֵל: וְיִחַנְּנוּ וְיֵאמְרוּ פְדֵיָהוּ מִיַּד מְרִדֵת שְׁחַת מְצִאֲתֵי כְפָר" (איוב לג, כג – כד), "כְּפָר" – הוא המלאך שנוצר ממצות הצדקה, ומהווה כופר נפש לאדם (ר' נתן שפירא ז"ל במכתב יד ישן כפי בסוף חומש בראשית של 'רקנאטי', יאר צדיקים' למחרי"מ פאפירש חלק 'ליקוטים' ד"ה יהנה נודע שכל הנשמות' בשם ר' נתן שפירא).**

כל נשמה צריכה בשעת פטירתה לטבול ב'נהר דינורי' שהוא נהר של אש, על מנת להיטהר מכל תענוגי העולם הזה. אך נשמה שהשתדלה ונתנה מממונה לצדקה בעולם הזה עוברת ב'נהר דינורי' בלי פחד וחשש, וללא 'דין' כלל (זוהר פרשת מקץ דף רא ע"א ד"ה דבר אחר וכן גוויז). **וכן כאשר אדם שנתן צדקות בעולם הזה נפטר לבית עולמו, באה מצות הצדקה שעשה ומלווה את נשמתו עד למקום 'כבוד העליון' להיות שם צרורה בצרור החיים אצל ה' שנאמר "וְהַלֵּךְ לְפָנָיו צִדְקָה כְבוֹד ה' יִאֶסְפֶּה"** (ישעיה נח, ח). **ומוליכה את הנשמה עד מתחת ל'כיסא הכבוד' (יתג דבי אליהו' זוטא פרק א, יב), למעט אם היא ראויה להיות נידונה בגהינום** (עפ"י ידעת חכמה' שער העבודה דף נב ע"ב טור א מהחדסד לאברהם). **וכן הוא בכל לילה, שאם האדם נתן ביום הוא צדקה כתיקנה לעני הגון, כך שלא ידע למי נתן והמקבל לא ידע ממי קיבל, אז אפילו שהוא איננו צדיק ושלם בכל מעשיו הרי שנשמתו תעלה למעלה בעת השינה בסוד 'פיקודון הנפש' (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל דרוש ג' ד"ה יבם שמעתי ממורי).**

הצדקה מועילה מאוד להעלות את התפילות על החיים והמתים

הצדקה מתישה את כוחם של 'הקליפות', לכן נותנים צדקה קודם התפילה (דבר בעתו ל' ששון מרדכי יום השישי ד"ה והנה טעם אחר למצוה), ובפרט בעת אמירת 'ויברך דוד' בשחרית וכן קודם תפילת מנחה – כי בזה נפדית התפילה מידי 'החיצונים' שלא יקטרגו על האדם (יאר צדיקים' סימן כה ד"ה) ושלא יאחזו בתפילה, ושלא יעקבו את המתפלל מלראות פני שכינה שנאמר "אֲנִי בְּצִדְקָה אֶחְזָק פְּנִיךָ" (תהלים יז, טו) (דבר בעתו יום השישי ד"ה והנה טעם אחר למצוה), שהצדקה מטהרת את האויר מפניהם (ותולדות יצחק ל' יצחק נעשכו פרשת ויחי כו ע"ב ד"ה ג' גוד ג' גוד). **ונכון לכוון אז בעת נתינת הצדקה על הפדייה מידי 'החיצונים'** (מדרש תפילות' ערך 'בית הכנסת ד"ה כש"א). וכמו שתבלין ממתיק את התבשיל כך הצדקה היא 'תבלין' לכל התפילות (יסוד יוסף' פרק פג ד"ה ובהיות כי צדקה) שכאשר מקדים צדקה לתפילה, אין מי שיוכל לעקב את התפילה בקטרוגים על עוונות האדם, כי מלאך הצדקה מליץ עליו לפני המקום ומעלה אותה (ועיני העדה' פרשת משפטים דף קכ"א ע"א ד"ה ר"ל צדק). **ובכוח מצות הצדקה אפילו התפילות שבחוץ לארץ עולות נקיות וטהורות מתערבות ה'קליפה הרעה', ואויר 'טומאת ארץ העמים' לא מתלבשות באותן התפילות** (מעשה הצדקה ל' יעקב ישראלגיה בפרק תיקוני הצדקה בביהכ"ס חלק ד' ד"ה מעתה שפר).

ואם יש חלילה לויה, כל האנשים המלווים את הנפטר צריכים לשים צדקה בקופה כפי השגת ידם – למטרת 'פדיון נפשו' של הנפטר הצריך רחמים. ויגידו אז בניהם "הריני נותן פרוטה זו לצדקה על כל ישראל ועל פלוני זה הנפטר למנוחת נפשו בגן עדן" (מעבר יבק' שפתי רננת פרק ב). **כי מה שנאמר "וְצִדְקָה תַצִּיל מָמוֹת" (משלי יא, ד) הוא גם על העולם הבא** (נשמת חיים ל' מנשה בן ישראל מאמר שני פרק כח ד"ה בצדקה ש"א, 'מדרש אליהו' למחבר הישגט מוסרי' דרוש ו ד' לו ע"א ד"ה יכמו שכתב' בשם ספר נשמת חיים), **שהמתים הנמצאים שם צריכים כפרה** (נשמת חיים ל' מנשה בן ישראל מאמר שני פרק כח ד"ה 'בצדקה ש"א' בשם בעל הלבושים). **ויכול האדם בכוונת נתינת הצדקה לפדות נשמות שנידונות באיזה מדור ממדורי גיהנום ובכל מיני דינים שבידי 'הקליפות'. וגם יכול האדם בצדקה לפדות את הנשמות המגולגלות בדומם בצומח בחי ובמדבר, ולהעלות אותן למנוחה נכונה לשורשם עם שאר הצדיקים והחסידים שבגן עדן** (עפ"י סדר הפדיון במעות לרש"ש שהובא בתחילת 'מעשה הצדקה' לספרו של ר' יעקב ישראלגיה ד"ה והריני מכוון לפדות).

ונכון לתת צדקה כאשר מתפללים על נשמות שנפטרו, כי כאשר התפילה מעורבת בצדקה היא מסוגלת (יסוד יוסף' פרק פג ד"ה ובהיות כי צדקה). **והצדקה מועילה אפילו לנפטרים שנפטרו לפני זמן רב וכבר מקבלים את דינם** (נשמת חיים ל' מנשה בן ישראל מאמר שני פרק כח ד"ה 'בצדקה ש"א' בשם בעל הלבושים), **כי על ידה מקלים מעליהם את צערם** (בית א-ל' ל' אברהם חמוי דיני תפלת בית עלמין אות טו"ב) **ומביאים אותם אל מנוחתם** (עפ"י סדר הפדיון במעות לרש"ש שהובא בתחילת 'מעשה הצדקה' לספרו של ר' יעקב ישראלגיה ד"ה והריני מכוון לפדות). **כי לא 'השכבות' שאומרים על המתים הם העיקר, אלא הצדקה שנותנים החיים בעבור המתים.** **וטוב וישר גם לתת צדקה לעניים קודם שהולכים לבית הקברות על מנת להתפלל על קברי הצדיקים בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים, כדי שהתפילה תתקבל ברצון על ידי הצדקה** (בית א-ל' ל' אברהם חמוי דיני תפלת בית עלמין אות טו"ב).

צריך לרדוף אחרי מצות הצדקה ולעשותה בשמחה ולעמלה גדולה

מי שמעלים עיניו מן הצדקה גורם רעה לעצמו בעולם הזה (יאר צדיקים' עמוד התורה פרק טו). **שאין הברכה מצויה אצלו ומה שיש לו בידו מסריח. וגם יש קללה אצלו שעל ידי כן מתכלים מעותיו בקטטות ומריבות ובלבולים וחולאים רעים** (עבודת ישראל ל' מקוונץ על פרקי אבות משנה ה' ד"ה יוסף בן יוחנן), **ואותו האדם מת קודם זמנו** (יאר צדיקים' עמוד התורה פרק טו). **ומי שיש לו 'חוש ריח' רוחני ועיניו שִׁקְלָה ולא עיניו בשר, יראה שהמעות של אותם בני אדם שאינם נותנים צדקה כראוי הוא מסריח כמו דבר שלא נמלח** (מאור עיניים' פרשת מטות ד"ה ועפ"י נבאר פסוק). **וכן יזהר האדם לא להתפאר בצדקה שהוא נותן, כי אם יתפאר אז לא רק שלא יקבל שכר אלא עוד יענישו אותו על כך. מטעם זה צדקה של גוים היא חטא שנאמר "צִדְקָה תְרוֹמֵם גוֹי וְחֶסֶד לְאֲמִים חֲטָאת" (משלי יד, ד) כי הם עושים אותה על מנת להתייהר בה** (מאה שערים' המיוחס לרקנאטי שער תשעה ועשרים ד"ה וטעם מצוה).

ישמח האדם מאוד בנתינת הצדקה, לפי שעיקר קבלת השכר על הצדקה בעולם הבא הוא על השמחה בעת נתינתה. ועתיד האדם לקבל שכר על השמחה יותר מאשר על הצדקה עצמה (ידבק מא"י ל' אברהם חמוי מערכת צ אות ב) **וכך היה גם הנהגתו של האר"י ז"ל, שכאשר היה נותן צדקה היה נותנה בשמחה גדולה ובטוב לב ובידי פשוטה, ולפעמים גם לא היה מסתכל אם בכלל נשארו לעצמו עוד מעות** (נגיד ומצוה דף נד ד"ה יאר מורי' מהאר"י ז"ל). **וכן יהיה לאדם לב רחום וחנון לעניים ולא ידקדק עמהם, וכל הפושט יד יתן לו ולא יבייש חס ושלוים את העני** (יסוד יוסף' פרק ט ד"ה אלא מי ד"ה אמרו. וראה שם מעשים בזה). **ואם נותן צדקה לתלמידי חכמים שעוסקים בתורה, אז מעלתו גדולה כי עבודת הקודש עליהם. וכבודם של תלמידי חכמים הוא כבודו של הקב"ה, לכן כל המכבדם עתיד הקב"ה לכבדו שנאמר "כִּי מִכְבְּדֵי אֶכְבְּד" (שמואל א' ב, ט) (מאה שערים' המיוחס לרקנאטי על טעמי המצוות שער תשעה ועשרים ד"ה וטעם מצוה). רק היה זה לתת לכל עני את הצדקה בצנעה שלא לביישו** (ראה גמי חגיגה דף ה ע"א בשם דבי רבי ינאי) (אלה המצוות ל' משה חגיגי סימן תעט דף כט ע"א).

לא יחשוש האדם שיגיע לו נזק כלשהו בעשיית מצות הצדקה כי לעולם אין דבר רע יוצא מהצדקה שנאמר "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה שְׁלוֹם" (ישעיה ב, יז) (פלא יועץ' סוף ערך צדקה) ואין הסטרא אחרא שולט במצוה זו של הצדקה (שמחת הרגל' להחיד"א לימוד ג' דף ח טור ב ד"ה ועד יש לרמוז). **ולא יחשוב אדם שכסף הצדקה שנותן לעניים הולך לאבדון, כי הכל עתיד להיות מְשוּלָם לו שנאמר "שֵׁלַח לְחֶמֶד עַל פְּנֵי הַמַּיִם כִּי בָרַב הַמַּיִם תִּמְצָאֲנֶנּוּ" (קהלת יא, א) (ברית שלום ל' פינחס בן פלטיא דף מה ע"ב טור א ד"ה על פי הדברים האלה). **וטוב שיתן את הצדקה בעמידה** (שער הכוונות' דרושי תפילת שחרית דרוש א ד"ה גם צריך ליתן צדקה, נגיד ומצוה דף נג ד"ה צריך ליתן הצדקה, א"ב איש ח"י שנה א' פרשת ויגש אות יג) **כי יש סוד בדבר** (נבן איש ח"י שנה א' פרשת ויגש אות יג, עפ"י שער הכוונות' דרושי תפילת שחרית דרוש א ד"ה גם צריך ליתן צדקה). **ואז על ידי מצות הצדקה זוכה האדם להידבק במידותיו של הקב"ה אשר חפץ בצדקה שנאמר "כִּי אִם בְּזֹאת תִּתְחַלֵּל הַשֶּׁקֶל וְיָדַע אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד מְשֻׁפָּט וְצִדְקָה בְּאֶרֶץ כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצַי נֶאֱמַר ה'" (ירמיה כג, כ) (עפ"י ירמיה ט, כג). **ובכוחה של מצוה זו עתידה להיות הגאולה השלימה ויבוא בה המשיח** (יחומת אנך' להחיד"א פרשת משפטים פרק כב אות יג ד"ה אם כסף תלוה. וראה שם פרשת שופטים אות א ד"ה 'צדק צדק תרדוף') במהרה בימינו, אמן.****

<p>העלון לרפואה והצלחה בכל עניין של: שולמית אלישבע בת חיה הי"ו אורי הכהן בן פרומא הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של ציונה שושנה בת חנה צמחון הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואת הילדות טליה אסתר בת אלינו הי"ו</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לאה מרים בת נחמיה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>		<p>העלון גם לעילוי נשמות: לנחמה ז"ל</p>	
<p>העלון גם לרפואה של דוד בן פרחיה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>	
<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>	
<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>		<p>העלון גם לרפואה של שירה בת אולנה הי"ו</p>	